

**ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА**

**доктора економічних наук, професора Якубовського Сергія Олексійовича
на дисертаційну роботу Ставицької Алли Василівни на тему: «Розвиток
світового ринку інформаційних технологій в умовах глобалізації», подану на
здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю
08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини**

1. Актуальність теми дослідження

Світовий ринок інформаційних технологій, порівняно з іншими світовими ринками, має феноменально стрімку історію свого становлення. Поступово формуючись із ієрархічно нижчих ринків мезо-, макро- та міжнародних осередків, а також відокремлюючись від структурних сегментів ринку інформаційно-комунікаційних технологій, світовий ринок інформаційних технологій усталено сформувався на початку XXI ст. В умовах глобалізації світовий ринок інформаційних технологій постає єдиним простором сфери обміну інформаційними продуктами та послугами між усіма суб'єктами світової економіки, включаючи вже не тільки економічно розвинуті країни «світового центру», а й усе цивілізаційне середовище людства, навіть територіально віддалені «периферійні» осередки, які пов'язуються комунікаційними технологіями мовлення, зв'язку, навігації та транспорту.

Дані обставини і обумовлюють особливу актуальність для економічної науки дослідження заходів удосконалення регуляторних національних політик інформатизації і їх адаптації до сучасних глобальних тенденцій задля забезпечення неухильного зростання світового ринку інформаційних технологій.

2. Зв'язок дисертаційної роботи з напрямками наукових досліджень

Дисертаційна робота виконана у рамках науково-дослідних тем кафедри економіки та управління національним господарством факультету міжнародної економіки Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара: «Шляхи адаптації національної економіки до глобалізаційних викликів та забезпечення імперативу соціалізації» (номер державної реєстрації 0114U000194), у межах якої автором досліджено і виявлено сфери й напрями

інтелектуалізації та інформатизації національних економік; «Глобальні проблеми, загрози та виклики економічного розвитку» (номер державної реєстрації 0116U003356), де особисто автором визначено динаміку і проблематику світового ринку інформаційних технологій та запропоновано заходи подолання глобальних й регіональних деструкцій в його розвитку (довідка № 81-904-29 від 17.10.2018 р.)

3. Достовірність і обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій

Достовірність й обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій базується на використанні монографічних досліджень вітчизняних та зарубіжних економістів, офіційних статистичних та аналітичних матеріалів Світової організації торгівлі, Організації Об'єднаних Націй, Світового банку, Міжнародного союзу електрозв'язку, Міжнародного телекомунікаційного союзу; статистичних матеріалів Євростату, Державної служби статистики України, статистично-довідкових звітів ІТ компаній; результатів власних досліджень автора тощо.

Крім того, достовірність результатів проведеного дослідження забезпечується використанням загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, методів економіко-математичного моделювання, що підтверджується наявністю логічного взаємозв'язку сформульованих завдань і отриманих результатів, аргументованістю теоретичних висновків, використанням широкого масиву статистичного матеріалу і методів наукового дослідження.

4. Наукова новизна одержаних результатів

Оцінюючи найважливіші здобутки дисертаційного дослідження, варто вказати на наступні результати, що мають вагому наукову новизну та були отримані особисто дисертантом:

По-перше, у роботі автором визначено на глобальному, макро-, мезо-, мікро- та особистісному рівнях структурні компоненти світового ринку інформаційних технологій, а саме ідентифіковано інституціональні суб'єкти та зміст заходів регулювання їх розвитку; фактори, що впливають на розвиток; тенденції розвитку; внутрішньо- та зовнішньоринкову проблематику розвитку;

заходи подолання деструкцій у функціонуванні світового ринку інформаційних технологій. Даний науково-методичний підхід забезпечує матричну ідентифікацію аспектів розвитку світового ринку інформаційних технологій в умовах глобалізації, з одного боку – за загальними управлінськими рівнями, а з другого – за критеріальними характеристиками (с. 33-35; 43; 70; 101; 104; 108; 111; 137-140; 158-161).

По-друге, заслуговує уваги запропоновані автором сценарії («Входження у світовий інформаційний простір», «Інтеграція в ІТ простір країн-членів ЄС», «Поглинання національного ринку інформаційних технологій світовим», «Заручник інформаційної експансії») та стратегії («Гарантований захист національних інтересів в інформаційній сфері», «Залучення та використання досвіду ЄС», «Патентування, ліцензування та брендування власних винаходів», «Протидія зовнішньому впливу на національний ринок інформаційних технологій») щодо забезпечення позитивного розвитку національних ринків інформаційних технологій у межах світового (с. 171-174). Автором розроблено конкурентні шляхи, переваги та перспективні напрями позиціонування України на світовому ринку інформаційних технологій, а також провідні заходи суб'єктів системи організаційно-фінансової взаємодії щодо стратегічного розвитку національного ринку інформаційних технологій.

По-третє, у ході дослідження оцінено потенціал країн на світовому ринку інформаційних технологій. Результати авторських досліджень надали можливість згрупувати країни та виявити локалізацію інформаційних технологій. Було виявлено тісний взаємозв'язок рівня розвиненості інформаційних технологій та ІТ інфраструктури з економічним розвитком країни, рівнем її конкурентоспроможності та готовності до використання інформаційних технологій (с. 91-105).

По-четверте, певним напрацюванням є удосконалення науково-методичних основ формування нормативно-правового, організаційного та економічного забезпечення розвитку світового та національного ринків інформаційних технологій. Автором запропоновано стратегічні напрями оптимізації функціональних дій регулюючих органів щодо інформаційного забезпечення, планування, прогнозування, програмування, організування, мотивування, контролю та регулювання від ситуативно-обумовлених до

науково-обґрунтованих форм управлінського впливу в межах імперативів інтелектуалізації та інформатизації світогосподарського розвитку (с. 176-178).

По-п'яте, у роботі за результатами проведеного дослідження сформульовано та обґрунтовано науково-методичні рекомендації щодо дієвих регуляторних національних політик і їх адаптації до сучасних глобальних тенденцій, які можуть бути використані міжнародними організаціями, органами державної влади та місцевого самоврядування країн, асоціативними структурами, компаніями, науковими й освітніми установами, шляхом їх подальшої індивідуальної адаптації та проектування прикладних механізмів оптимізації своєї функціональної діяльності, спрямовуючись на подолання ринкових дисфункцій. Автором запропоновано введення нового спеціалізованого органу із широким спектром контрольно-наглядових функцій і можливістю ініціювання відповідальності за порушення законодавства у сфері ІТ (с. 176-186).

5. Повнота викладення результатів в опублікованих працях

Матеріали дослідження Ставицької А.В. в достатній мірі висвітлені в наукових працях автора. Основні положення та результати дослідження викладені автором у 16 наукових працях, з них: 2 колективні монографії, 7 – у наукових фахових виданнях України, з яких 5 – у наукових фахових виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз даних. Загальний обсяг опублікованих праць, що належить особисто автору, становить 6,4 друк. арк. Обсяг друкованих праць та їх кількість відповідає необхідним вимогам щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук.

За змістом дисертація та автореферат оформлені відповідно до встановлених вимог МОН України, при цьому автореферат ідентично узагальнює та відображає основні положення, викладені у дисертації.

6. Теоретичне і практичне значення одержаних результатів

Теоретичне та практичне значення результатів дисертаційної роботи полягає в тому, що теоретичні положення та практичні рекомендації забезпечують основу для подальших досліджень у напрямку аналізу умов

розвитку світового ринку інформаційних технологій та можуть бути використані для визначення чинників позитивного та негативного впливу в процесі використання ІТ продуктів державними та бізнес-структурами, прогнозування динаміки економічного зростання країни та розробки напрямів удосконалення механізму регулювання національного ринку інформаційних технологій України.

Основні результати дисертаційної роботи доведено до рівня концептуальних положень, стратегічних напрямів, механізмів, заходів і пропозицій та використано в практиці регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Наукові розробки та висновки автора впроваджено в діяльність Управління зовнішньоекономічної діяльності Дніпропетровської обласної державної адміністрації; Нікопольської районної державної адміністрації Дніпропетровської області; Дніпропетровської торгово-промислової палати; ГО «Асоціація Ноосфера»; МПП «Агростроменерго».

Основні наукові положення та отримані результати дослідження використовуються в навчальному процесі для студентів Запорізького інституту економіки і інформаційних технологій у навчально-методичних матеріалах дисциплін «Міжнародний менеджмент інноваційної діяльності», «Міжнародні стратегії економічного розвитку», «Глобальна економіка (довідка № 12/18 від 05.02.2018 р.)»; Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара у навчальному процесі під час формування навчальних програм, методичних розробок, проведення лекцій, практичних та семінарських занять із дисциплін «Економічний розвиток сучасної цивілізації», «Теорія міжнародних економічних відносин», «Державне регулювання економіки», «Міжнародні валютно-кредитні відносини» (довідка №89-903-789 від 17.10.2018 р.).

7. Ідентичність змісту автореферату й основних положень дисертації

Ознайомлення з текстом автореферату дисертації дає підстави стверджувати, що за структурою та змістом він відповідає вимогам МОН України. У тексті автореферату відображено основні положення, зміст, результати і висновки здійсненого дисертаційного дослідження. Треба зазначити, що зміст автореферату та основні положення дисертації є ідентичними.

8. Дискусійні положення та недоліки щодо змісту дисертаційної роботи та автореферату

Відзначаючи в цілому достатній науковий рівень розробок здобувача, наявність наукової новизни, практичної цінності та обґрунтованість одержаних результатів, необхідно зазначити наявність певних недоліків і дискусійних положень.

1. У підрозділі 1.1 наведено трактування поняття «інформаційна технологія» за різними авторськими дефініціями. Разом з тим в роботі критичний аналіз цих дефініцій є відсутнім.

2. У роботі слід було пояснити, чому, на думку автора, Співдружність незалежних держав (СНД) належить до інституціональних суб'єктів регулювання світового ринку інформаційних технологій (табл. 1.2).

3. Точка зору автора про те, що Сполучені штати Америки належать до групи країн, в яких «спостерігається переважання імпорту ІТ послуг...» (с. 57), зважаючи на значні обсяги інформаційних послуг, створених саме на території США, є спірною.

4. Висновок автора про те, «що в Україні вже створено достатню законодавчу та регулюючу базу для здійснення державної інформаційної політики» (с. 67) потребує подальшої аргументації.

5. У підрозділі 3.1 автору слід було використати стандартні коефіцієнти, які доводять статистичну значущість запропонованих моделей, зокрема коефіцієнти Стюдента, Фішера, Дарбіна-Уотсона, що додало би достовірності отриманим результатам.

6. У дисертації слід було б приділити увагу аналізу недоліків податкової системи України, визначити її вплив на значні обсяги неліцензійного програмного забезпечення, «сірої» діяльності аутсорсингових компаній, привабливості країни для іноземних інвестицій, зокрема для створення новітніх інформаційних технологій.

7. У дисертації є редакційні погрішності.

Разом з тим, наведені зауваження суттєво не знижують наукової цінності та практичної значущості дисертаційної роботи та не впливають на її загальну позитивну оцінку.

9. Відповідність дисертації нормативним вимогам Міністерства освіти і науки України. Загальні висновки по дисертаційній роботі

Дисертаційна робота Ставицької Алли Василівни «Розвиток світового ринку інформаційних технологій в умовах глобалізації», яку подано на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини, є завершеною науковою працею, виконаною автором самостійно, містить наукову новизну та має практичне значення.

За актуальністю, поставленими завданнями дослідження, теоретико-методичною обґрунтованістю, науковою та практичною значущістю отриманих результатів дисертаційна робота Ставицької Алли Василівни «Розвиток світового ринку інформаційних технологій в умовах глобалізації», відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13, 14 чинного «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (із змінами та доповненнями, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України №656 від 19 серпня 2015 р. та №1159 від 30 грудня 2015 р.), що висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, а її автор – Ставицька Алла Василівна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини.

Офіційний опонент:

завідувач кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин Одеського національного університету імені І. І. Мечникова,
доктор економічних наук, професор

 С. О. Якубовський

